

JORDI RAMOS
PRÒLEG A CÀRREC DE NINA

EURO VISIÓ

Tots els
secrets de
l'esdeveniment
musical més
seguit del
món

JORDI RAMOS
EUROVISIÓ

Pròleg a càrrec de Nina

PRIMERA EDICIÓ: MAIG DEL 2023

© JORDI RAMOS GARCIA, 2023

© DEL PRÒLEG: ANNA MARIA AGUSTÍ I FLORES, 2023

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-3054-8

DIPÒSIT LEGAL: B. 6.063-2023

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

Podreu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Índex

<i>Pròleg a càrrec de Nina</i>	9
1. Eurovisió. Manual d'instruccions	13
2. Una mica d'història	23
3. <i>Royaume-Uni, douze points</i>	41
4. El cas de TVE	45
5. Els representants catalans	63
1962: Víctor Balaguer. El primer de tots	63
1963: Josep Guardiola. L'estrella que va estrenar els eurodrames.	67
1968: «La, la, la». La veritat.	71
Les explicacions de Serrat.	88
1969: Salomé. Malgrat el «Vivo cantando».	92
1972/1976: Germanes Ros. A vint passes de tothom.	101
1974: Peret. La família amenaçada.	108
1981: Bacchelli. L'any que Catalunya va representar Espanya.	114
1989: Nina. La importància d'aprendre a dir que no	121
1991: Sergio Dalma. L'èxit d'una venjança	128
1997: Marcos Llunas. El catalanista incomprès	133
2003: Beth. Cantant a contracor	138

2008: Rodolfo Chikilicuatre. El gag més gran que s'ha fet mai a l'Estat espanyol	146
2017: Manel Navarro. L'any del gall	155
2018: Alfred García i Amaia Romero. Les conseqüències de l'amor.	166
2019: Miki. La lluita d'una festa en camp contrari	174
2022: Chanel. Del tongo al chanelazo	181
2023: quatre aspirants a fer història	189
6. El català a Eurovisió: Andorra.	195
2008: Gisela. L'andorrana no andorrana.	201
La fi d'un somni: Andorra (2009-2010)	205
7. Més enllà dels cantants	209
8. Dirigeix l'orquestra...	223
9. El fenomen	231
10. Nosaltres, els eurofans.	239
11. El festival i el col·lectiu LGTBI	253
12. Eurovisió és política	263
13. Eurovisió a Catalunya.	279
14. Una conversa amb Ana María Bordas	287
15. La millor cançó d'Eurovisió	295
 ANNEXOS	
Tots els guanyadors del festival	301
Representants de TVE a Eurovisió	305
Els lemes	309
Sí, han anat a Eurovisió	311
 <i>Agraïments</i>	 315

Eurovisió. Manual d'instruccions

Molta gent pensa que Eurovisió (internacionalment coneguda com a ESC, Eurovision Song Contest) és una competició entre països. No és així. És una competició de televisions. En concret, de les televisions públiques que conformen la Unió Europea de Radiodifusió (o European Broadcasting Union, EBU). Fa més de seixanta-cinc anys es van unir per crear un concurs; avui se'ls ha fet tan gran que, si no s'organitzés amb cara i ulls, seria un drama. Per això, l'EBU designa un responsable, el supervisor executiu, que controla l'organització del festival, la producció dels espectacles i, en general, tot el que fa el festival al llarg de l'any.

ELS PARTICIPANTS

Els països aptes per participar-hi són els membres actius de la Unió Europea de Radiodifusió (UER). És a dir, aquelles televisions de territoris que siguin dins de l'Àrea de Radiodifusió Europea o els que pertanyen al Consell d'Europa, sempre que compleixin tots els requisits per ser-hi com a membres actius. L'Àrea de Radiodifusió Europea està definida per la Unió Internacional de Telecomunicacions i es

basa en la primera xarxa del telègraf; comprèn tots els països del continent europeu més l'Àrab Saudita, Algèria, Egipte, l'Iraq, Israel, Jordània, el Líban, Líbia, el Marroc, Palestina, Síria i Tunísia. La majoria de les seves televisions han participat alguna vegada al festival (les últimes a afegir-se van ser les de l'Azerbaidjan i San Marino, el 2008), excepte Algèria, Egipte, Jordània, el Líban (el 2005 van presentar candidatura però es van acabar retirant), Líbia i Tunísia.

La UER també té membres associats, que són els que són fora de l'Àrea de Radiodifusió Europea, però volen gaudir dels avantatges que suposa formar part de l'organisme, que fa moltes més coses a part d'Eurovisió. Aquests no tenen dret de participació directa al certamen, si no hi són convidats. I el cas més cèlebre és Austràlia. Al país oceànic, se'l va convidar a participar el 2015 per la popularitat del concurs entre els australians, aprofitant que se celebrava la 60a edició d'Eurovisió, però després va demanar quedar-se i se'l va autoritzar a fer-ho. Per tant, ja forma part de la família.

En resum, Eurovisió no té res a veure amb la Unió Europea. De fet, el Vaticà, Liechtenstein i Kosovo són estats europeus que no hem vist mai al concurs perquè no formen part de la UER.

Més coses. Segons la reglamentació de 2023, poden participar al festival un màxim de 44 organismes, 26 dels quals, com a màxim, arriben a la final. De tots aquests, n'hi ha sis que tenen plaça garantida: l'amfitrió, més l'anomenat Big Five: França, Alemanya, Espanya, Itàlia i el Regne Unit. Són cinc privilegiats que tenen un tracte diferent dels altres perquè són els que aporten més diners a les arques de la UER. Al principi, el Big Five no existia, però amb la caiguda del mur de Berlín i l'entrada de nous països, als anys noranta, es van haver d'introduir uns criteris de selecció. L'any 1996 Alemanya va quedar fora de la final, fet que va

provocar un problema econòmic prou significatiu en l'organisme internacional, ja que l'alemanya era la cadena que més hi aportava de totes. Així que van decidir prendre mesures perquè això no tornés a passar i, des de llavors, aquests cinc membres tenen accés directe a la final.

EL FORMAT

El festival d'Eurovisió és anual i consisteix en una festa d'inauguració, que sol ser en diumenge, i en tres gales en directe: dues semifinals, en dimarts i dijous, i una final en dissabte, que té lloc al maig, al país de l'emissora amfitriona, amb públic en directe i presentat en anglès i en francès. Aquesta emissora, que produeix l'espectacle, ha de fer un xou d'última generació en directe i en hora de màxima audiència, amb actuacions amb temes musicals que representen tots els participants de l'any i que han d'estar separades per petits vídeos de presentació, anomenats *postals*.

Com saben els candidats l'ordre en què participen? Ho fan per sorteig. Se'n fan uns quants: un per si vas a la primera o la segona semifinal, i un altre per si surts a la primera o la segona meitat de la gala. L'ordre definitiu el marca l'amfitrió.

La classificació es fa per votació, repartida a parts iguals en dues: l'audiència de totes les televisions més un jurat de cada un dels països participants. Durant el temps en què la gent vota i es calculen els resultats, hi haurà els anomenats *entreactes*, produïts també per l'emissora amfitriona.

LES CANÇONS

La televisió pública de cada país tria les cançons i n'és la màxima responsable.

Com han de ser?

—Originals. No poden haver-se anunciat ni cantat en públic (ni una part) abans d'una data marcada (normalment el dia 1 de setembre). Si la cançó es filtra, pel motiu que sigui, l'organització en té l'última paraula.

—La durada màxima de cada cançó és de tres minuts. Si dura més, es desqualifica immediatament, encara que sigui el dia de l'actuació en directe. Aquesta norma es va imposar després de la interpretació que va fer el representant italià de 1957 d'un tema que va durar més de cinc minuts, «Corde de la mia chitarra», que va fer preocupar seriosament els organitzadors sobre l'hora en què podria acabar tot plegat. L'any següent aquesta qüestió s'havia resolt amb un topall de temps.

—L'idioma és lliure.

—El contingut (tant de la lletra com de la posada en escena) no pot anar mai en contra de la reputació del festival, ni pot contenir consignes polítiques o mencions publicitàries.

Com es trien? Sol haver-hi tres maneres:

—Mitjançant una selecció televisada, com si fos una mini-Eurovisió, com a Itàlia, que té el festival de Sanremo; o Espanya, que ara fa el Benidorm Fest; o Suècia, que organitza el Melodifestivalen —tot i que aquest, de mini, no en té res: el munten en un estadi, i es tracta d'un dels esdeveniments més seguits del país.

—A través d'una selecció interna: els responsables de la cadena trien la proposta que els sembla més adient.

—Amb un format mixt. El públic escull entre més d'una cançó d'un artista que ja ha estat seleccionat. TVE va fer servir aquesta fórmula al 2021, amb Blas Cantó i els dos temes que podia triar l'audiència, «Memoria» i «Voy a quedarme», que és la que va acabar guanyant.

LES ACTUACIONS

Les actuacions són en directe, però des de la pandèmia també poden tenir una base gravada. El solista ha de cantar realment. Llavors separen els cors en dos:

1. Veus acompanyants, que han de ser en directe, encara que no pugin a l'escenari.

2. Cors, que poden ser gravats.

Ningú pot fer *playback*. En canvi, els instruments sempre són gravats. De fet, està prohibit tocar en directe. Aquesta norma existeix perquè (segons l'organització) no hi hauria prou temps per connectar tots els instruments durant el curt temps entre cançó i cançó.

La part gravada, diuen, tampoc pot ajudar el solista en la seva part.

ELS CONCURSANTS

Cada actuació pot tenir un màxim de sis artistes a l'escenari i cap d'ells pot estar en més d'una candidatura. L'edat mínima per participar, des del 1990, és de setze anys el dia de la final. Abans no hi havia cap restricció d'edat, i van competir uns quants menors al llarg de les convocatòries, fins que el 1986 va guanyar una nena de tretze anys, Sandra Kim, per Bèlgica. Quan els responsables de la UER van veure que, el 1989, Israel i França presentaven nens de dotze i onze anys, respectivament, van creure que era millor establir un límit. Més endavant, el 2003, crearien Eurovision Junior.

Del que no hi ha restriccions és de nacionalitats; cap artista ni compositor ha d'haver nascut necessàriament al país de la televisió que representa. Tot i això, pot ser que hi hagi cadenes que tinguin altres normes internes.

Tampoc admeten animals vius, des que va aparèixer

una gallina en una de les preseleccions de Bòsnia i Hercegovina l'any 2008.

LES VOTACIONS

Tots els països que hi participen estan obligats a votar i a organitzar un televot, tant per a la final com per a la semifinal que li toqui (fins i tot el Big Five, que se les reparteixen). L'audiència pot votar de tres maneres: via trucades, SMS o a l'app (que et fa enviar un SMS), però mai es pot votar la cançó del país propi. Des d'aquest 2023, a més, el vot del públic és l'únic que es farà servir per a la classificació de cara a la gala de dissabte.

Així mateix, a partir d'enguany també pot votar la resta del món. L'organització disposarà d'una plataforma en línia de pagament segura (en teoria, per evitar el frau) per recollir aquests vots. Els vots es convertiran en punts i tindran el mateix pes que qualsevol dels participants. És a dir, que si hi ha 37 candidats i 37 votacions, la 38 serà la resta del planeta.

Pel que fa al jurat, ara només intervindrà a la final; tampoc podrà votar el seu candidat i haurà d'utilitzar «tota la seva habilitat i experiència professional sense afavorir cap concursant per raó de nacionalitat, gènere o popularitat, i estaran lliures de prejudicis, influències o pressions externes». El que molts no saben és que el jurat jutja l'assaig general del dia abans, divendres, cosa que més d'una vegada n'ha pogut condicionar el resultat, encara que els artistes intentin fer-ho sempre igual de bé. Aquest jurat, finalment, tan sols triarà les cançons que més li hagin agradat, sense abstencions ni *ex aequos*.

De cara als vots, s'assignaran 12 punts a la cançó que hagi obtingut la millor classificació; 10 a la segona que hagi tingut més vots, 8 a la tercera, 7 a la següent, i així successivament, fins a 1 punt per a la desena cançó preferida del jurat.

ELS RESULTATS

Els resultats s'anuncien després que s'hagin interpretat totes les cançons, es tanqui la finestra de televotació i es calculin els resultats. A partir d'aquí, no és tan complicat com sembla. Bàsicament, es divideix el total dels punts en dos: el dels jurats i els del públic.

Primer cada jurat anuncia els seus punts, que es van sumant a poc a poc. Són les connexions que veiem al final de la gala —i el moment que té més audiència—. Com que hi ha tants participants, ara només diuen en veu alta els 12 punts.

Quan acaba la ronda, es dona el vot del públic, que pot ser diferent. Però en lloc de separar-lo, el sumen. Per això surten unes xifres tan altes. És a dir, cada país, quan acaba el temps per votar, sap quines són les cançons més votades. A la primera, li pertoqueu 12 punts. A la segona, 10; a la tercera, 8... i així fins a l'1. Aquest resultat s'envia a la central, que ho ajunta tot a les classificacions de l'audiència que han fet arribar tots els altres països, i sumen els punts que han donat en total a cada cançó.

Per exemple, en el cas de Chanel, el 2022 va rebre un total de 228 punts del públic:

Grècia, 12 punts → 12.

L'Azerbaidjan, Portugal, Macedònia del Nord, San Marino i Sèrbia, 10 punts → 50.

Romania, Bulgària, Moldàvia, Montenegro, Armènia, Xipre i Israel, 8 punts → 56.

Croàcia, Malta, França, Albània i els Països Baixos, 7 punts → 35.

La República Txeca, Lituània, Bèlgica, Suïssa, Geòrgia, Austràlia i Polònia, 6 punts → 42.

Irlanda i el Regne Unit, 5 punts → 10.

Eslovènia i Letònia, 4 punts → 8.

Finlàndia i Islàndia, 3 punts → 6.

Suècia i Alemanya, 2 punts → 4.

Estònia, Noruega, Ucraïna, Dinamarca i Àustria,
i punt → 5.

Total: 228.

Ara s'hi han d'afegir els punts dels espectadors dels països que no participen al concurs. Per tant, actualment el pes de l'audiència supera el 50% del total.

Sumat tot, sona obvi però s'ha de dir: guanya qui té més punts. En cas d'empat, el vencedor serà qui hagi rebut punts de més quantitat de països. Si tot i així l'empat no es resol, passarà al davant qui hagi rebut les puntuacions més altes.

El primer classificat rep un trofeu en forma de micròfon de cristall, torna a cantar la cançó al final i té el dret d'organitzar l'edició següent.

ELS VALORS

L'organització del festival obliga a respectar els valors de la Unió de Radiodifusió, és a dir: universalitat, independència, excel·lència, diversitat, responsabilitat, innovació, igualtat i inclusió, sense criticar la tradició del concurs de celebrar la diversitat a través de la música.

El concurs és un esdeveniment apolític. Tothom (organització, participants, amfitrió, etc.) ha de garantir que no es polititzi res, ni s'instrumentalitzi amb finalitats polítiques o es desacrediti ningú de cap manera, ni per part del concurs ni dels participants.

ELS DRETS

Aquí la cosa no és tan complicada com al futbol. L'organització té tots els drets. De fet, és molt transparent: les gales, els videoclips, la catifa vermella... tot està disponible gratuïta-

ment a internet, llevat dels assajos —perquè si es veiessin podria condicionar el resultat—. El que emetin les televisions i les ràdios ja depèn de cada format i de les normes generals sobre la música i els drets d'autor.

Hi ha dos detalls curiosos:

1. Les gales es poden emetre lliurement i tants cops com es vulgui, però només fins a la nova edició.

2. Tota aquesta llibertat xoca amb els cantants famosos que de vegades actuen a l'entreacte. Aquests poden decidir capar les seves interpretacions.